

Yksi hyvä puoli kiinnostusasiassa on se, että ihmiset osaavat itse hakeutua kiinnostuksensa pariin. Aina näin ei käy. Joskus lukijoina täytyy hieman houkutella tekstiin ääreen. Silloin saat tekstiin kirjoittajana saada apua konkreetiasta.

Konkretia kiinnostaa kaikkia

Tarkoitin konkreetialla tässä kirjassa kaikkea sitä tavaraa, jonka kirjoittaja voi panna tekstiinsä selventääkseen asiaansa ja tehdäksään asiastaan kiinnostavaa. Tavara voi liittyä sekä tekstiin sisältöön että ilmaisuun.

Konkretiaa saat testeihisi kertomalla asioista esimerkkejä ja yksityiskohtia, kuvaamalla, vertaamalla, kertomalla tarinoita ja lainauksia. Tee tämä konkreettisella kielellä.

Kerron sinulle nyt konkreettisen esimerkin konkreetiasta: Ystäväni muutti vuosi sitten Hankasalmeelta Helsinkiin. Hel-singissä häntä nyppii kova tuuli ja komeron kokoinen polku-pyörävarasto. Hankasalmeella oli tyyntä ja pyörää saattoi pitää pihamaalla.

Esimerkki todistaa, miten ihminen tarkastelee asioita omassa arjessaan hyvinikin konkreettisesti. Metropolialueen infrastruktuurin toimimattomuuden näkökulma tuntuu polku-pyörällä tuulessa polkiessa liian abstraktilta.

Vierasperäinen sana konkretia käännetään usein havainnollistamiseksi. Ei huono, mutta ehkä hieman konkretian mahdollisuuksia väheksyvä. Ikään kuin kannattaisi kertoa konkreettisia asioita vain siksi, että ne havainnollistavat jotain.

Näin ei ole. Konkretia suo sinulle kirjoittajana paljon muurakin iloa:

- Saat konkreetialla yhteyden lukijaasi. Löydätte yhteisen maailman, kokemuksia, jopa kielen, joka on kummallakin tuttua.
- Saat kerrottavasi kiinnostavaan ja ymmärrettävään muotoon, esimerkiksi tarinaksi. Silloin on mahdollista, että lukijasi kiinnostuu tekstistäsi. On nimittäin pikaisen vaikeeta olla kiinnostunut sellaisesta, mitä ei ymmärrä. Näin sanoo nuorisio, kun patistan sitä poliitikkaan.
- Saat kerrottua lukijalle kaikenlaista kiinnostavaa. Koska lukijasi on utelias, hän iloitsee tästä ja saattaa lukea tekstejäsi, jopa odottaa niitä.
- Saat tekstiisi konkreettisia sanoja. Kun kirjoitat konkreettista asioista, sinulla on pienempi riski vajota abstraktiin kieleen.
- Saat aikaan vaihtelevaa tekstiä. Tekstiisi tulee helpompia ja vaikeampia kohtia. Helpommissa kohdissa, jotka tosin voivat olla tekstisi parasta antia, lukijasi voi levähtää ja sulatella kuulemaansa. Sellaisia lukija arvostaa ja jopa vaatii.
- Saat aikaan tekstiin, joka näyttää täyspäisen ihmisen kirjoittamalta. Tällä saattaa olla paljonkin vaikutusta siihen, millainen mielikuva sinusta ja edustamastasi yhteisöstä tekstiin kautta välittyy.

Aina ei konkreetia teksteissä juhli. Syitä löytyy helposti monia. Suurin syyllinen saattaa olla se, että kirjoittaja ei halua olla liian populaari. ”Minähän en alennu kirjoittamaan kuin pienelle lapselle.” Kannattaisi alentua. Katso edellä mainitut oivalliset hyödyt.

Toinen syy saattaa olla se, että kirjoittaja tietää itse asiastaan paljon ja kuvittelee muidenkin olevan siinä yhtä hyvinkin perillä. Jos olisivat, miksi lukisivat tekstiä?

Tietenkin joskus voi olla niinkin, että kirjoittajapolo joutuu kirjoittamaan aiheesta, jota ei isekään tunne. Siinä on vaikea olla konkreettinen. Silloin ei auta kuin itse ensin perehtyä asiaansa. Pahin pulma lukijaa kohtaa silloin, kun kirjoittaja ei itse oivalla, mikä voima konkreetialla teksteissä on. Onneksi me oivallamme. Siksi voimmekin seuraavaksi tutkia tarkemmin konsteja, joilla konkreetiaa voi tekstehinsä lisätä.

Kerro tekstissäsäsi esimerkkejä ja yksityiskohtia

Jos joku jossakin on sitä mieltä, että esimerkeillä ja yksityiskohdilla ei ole väliä, niin tässä hänelle todistusaineistoa: Olen hylännyt elämäni varrella monta sulhaskandidaattia hyvinkin pieneltä tuntuvan yksityiskohdan takia. Yhden kämppä oli täynnä *pehmoeläimiä*, kaikilla nimetkin. Yhdellä malaisromanttiseksi esittäytyneellä oli tuvassaan *kana*. Yhdellä sininen *IKEA-kassi* täynnä paritromia *sukkia*, yhdellä hyllyssä neljä *Raamatua*.

Yksi auttoi eteisessä takkia oranssipunaiseen, kolisevaan 60-luvun *henkariniin*, jossa luki *Klorpromanin*. Siis kyllä, niinkin

pieni asia kuin psykyenlääkkeen nimi henkarissa voi tukahduttaa orastavan suhteen jo eteiseen. En astunut peremmälle, en fyysisesti, enkä henkisesti.

Kerroin asken viisi esimerkkiä erilaisista tarjolla olleista sulhasehdokkaistani. Yksityiskohdina mainitsin pehmoeläimet, kanan, *IKEA:n* kassin, sukat, *Raamatut*, henkarin ja psykyenlääke *Klorpromanin*. Tavaraa saattoi olla jo litkaakin.

Viimeinen esimerkki olisi ehkä kannattanut jättää pois, mutta kun niin halusin kertoa yksityiskohdan, joka on tuotteen nimi. Sen olisi kyllä pitänyt olla kaikille lukijoille tuttu. Toisaalta vieras saattaa olla kiinnostavampi. Tällaisia asioita kirjoittaja joutuu miettimään, kun valitsee tekstiinsä esimerkkejä ja yksityiskohdita.

Yksityiskohdat ja esimerkit kiinnostavat lukijoita. Ne tuovat tekstin konkreetiaa ja auttavat näin ymmärtämään uusia asioita. Pienistä asioista voi päätellä valtavasti.

Valitse kiinnostava esimerkki

Valitse tekstiisi kiinnostavia esimerkkejä.

Jos kerrot ekotuoiteiden lisääntymisestä, moni ei varmaan vielä tiedä, että

Suomi saa pian ensimmäisen ekoteatterinsa. Tampereen Työväen Teatterissa laavasteiden materiaali ja kierrätettävyyden puunitaan jatkossa entistä tarkemmin. Kaikkia tiloja ei enää lämmitetä tai valaista. Julkisella liikennevälineellä paikalle tulut saattaa saada alennusta käsiohjelmasta.

Jos kerrot vakoilusta, saattaa lukijoistasi olla kiinnostavaa se, että

*kun Neuvostoliiton KGB:n työntekijä otti suomalaisen pape-
rihenkilön identiteetin, hänelle tehtiin rokotusjäljet oikeisiin
paikkoihin. Israeliin lähetetyt KGB:n vakoojat saivat antaa
esimahkansakin isännän puolesta.*

Kun kerrot lukijallesi esimerkkejä, poimi ne tästä hetkestä. Tekstisi elinikä saattaa tietenkin lyhentyä, sillä esimerkiksi vanhenevat nopeasti. Itse päätin valita tähän kirjaan esimerkiksi kirjan kirjoittamisajankohdalta vuoden 2010 kesä–heinäkuulta. Otan tässä tietoisien riskin. En tiedä, toimivatko esimerkit vielä vuoden päästä. Muistavanko lukijat silloin, kuka on Viivi Pumpanen? Onko Olli-Pekka Kallasvuo Nokian johdossa? Onko Aira Samulin elossa? Eilen oli. Näin kun osti kaupasta näkkileipää ja nauriin.

Työelämässä tekstien elinaika on yleensä melko lyhyt, ja voit kirjoittaa ne suoraan lukuhuhteen. Netissä oleviin teksteihin voit päivittää tuoreita esimerkkejä.

Kerro yksityiskohdat tarkasti

*Henkilö loukkautui vakavasti, kun hän ampui itseään kuu-
lostaa epäämääraiseltä. Teksti muuttuu kiinnostavammaksi,
kun kuulemme yksityiskohia: kuka henkilö on, millä ja mihin
hän ampui itseään:*

*Mies sai vakavia vammoja, kun hän ampui itseään päähän.
Neljä parikymppistä miestä vietti yhdessä juhannusta. Yksi
heistä leikki 22-kaliiperisella aseella. Muut miehet kysyvät
aseella leikkineeltä, onko aseessa panoksia. Mies vastasi kiel-
tävästi ja ampui kaksi kertaa aseella tyhjää. Sitten hän laittoi
aseen leikillään ohimolleen ja ampui kolmannen kerran. Tällä
kertaa aseän patruunapesässä olikin panos.*

Kun kerrot yksityiskohdan, käytä siitä mahdollisimman tarkkaa sanaa. Tarkka sana avaa sanan merkityssisällön nopeasti. Älä puhu toimipaikasta, jos tarkoitat kauppa tai ravintola. Asumisratkaisu ei tuo heti mieleen asuntoa.

Käytä yksityiskohdissa sanoja, joita lukijakin käyttää. Etsi ne lukijoiden maailmasta, heidän arjestaan, työ- ja asuin-
ympäristöstään. Jos lukija käyttää sanaa kirja, miksi sinä
käyttäisit sanaa teos? Pehmeäkirjallinen kirja on pökkari.

Kerro erisnimiä: ihmisten nimiä, paikkojen nimiä, tuotteiden nimiä. Erisnimien avulla kerrottavasi täsmentyy ja muuttuu vielä kiinnostavammaksi: Mies sai vakavia vammoja *Lahdessa juhannuspäivän iltana*, kun hän ampui itseään päähän. Onnettomuus tapahtui *Ommelantiella*.

Parhaimmillaan lukija näkee silmissänsä asian, josta puhut. Nimi saattaa synnyttää sanalle jopa tunnenerkityksen. Ravintola *Sataman Valot* kuulostaa erilaiselta kuin *LuotiPubi*.

Älä uuvuta lukijaa liian monella yksityiskohdalla. Älä luettele liikaa. Joskus yksikin asia tai esimerkki riittää. Jos kerrot ekoilusta, on lista *ekokoulu, ekotyöpaikka, ekoasuinalue, ekosairaala, ekointo, ekokopiopaperi, ekopostimerkki, ekovaippa*,

ekoarkku, ekohautaus liikaa kestävämmällekin lukijalle. Kiireytä lista esimerkiksi muotoon *ekovaipeasta ekoarkkuun* tai valitse listaasi vaikkapa yksi tuttu, yksi uusi ja yksi erityisen kiinnostava asia: *ekovaipea, ekosairaalala, ekohautaus*.

Kuvaus herättää asian ja ihmisen eloon

Voit kuvata tekstissäsä asioita, paikkoja, tunteita ja ihmisiä.

Kuvauksen avulla voit tarjota lukijalle kiinnostavaa tietoa. Kuvaukset ovat myös erinomainen konsti konkretisoida asioita, herättää ne eloon. Kuvaus elävöittää mitä tahansa tekstiäsi.

Kuvaaminen vaatii havaintoja. Kun kuvaat, avaa kaikki aistisi. Ihmisen aistit ovat näkö, kuulo, hajut, maku ja tunto.

Kuvaaminen on yksinkertaisimmillaan sitä, että kerrot, millainen joku on. Mausteeksi lisät yksityiskohdita ja esimerkkejä.

Television synnyttämää mielikuvaa lapsen synnyttämisestä voi kuvata näin: *Taavalisesti synnytys on telkkarissa tuskallinen. Synnyttäjä irvistää ja huutaa selällään sairaalan sängyssä sairaalan vaatteissa, polvet koukussa. Toinen vaihtoehto on, että synnytys on ohit hetkessä, äidillä on sen jälkeen virheetön meikki ja vastasyntynyt vauva on puolivuotiaan kokoinen.*

Voit myös kuvata asioita vertaamalla kuvattavaa johonkin. *Vuuzela-torvi soi kuin miljoonapäinen herbiläislauma korvassa.*

Kun kuvaat, poimi havainnoitasi pieniä yksityiskohdita. Jos kerrot, että kuvaamassasi paikassa on *vanhoja Seuroja, sokerekorpuja, laskiämpäriä ja kalenteriryhbe uudelta 1979*, kaikki tietävät, että ollaan kesämökillä.

Ruskeat ja mustat lastenhoitajat kärryttelevät valkoisia lapsia Keskuspuistoon. Isit ovat töissä, äidit kuntosaleilla. Kaikilla on koira, mutta missään ei näy koiran kakkaa. Ruokakaupoissa myydään yksinomaan luomua, kuvaa kirjoittaja yksityiskohdien avulla Manhattanian Upper East Sidea.

Ersi kuvattavastasi jotain kiinnostavaa. Anna lukijan tarttua johonkin eriskummalliseen: *Hänen kaapissaan on itse kirjallut linnaaatteet viikattuina millimetritarkkoissa pinoissa. Joissakin pöytälinnoissa on merkattuna nimi merkiksi siitä, kenelle ne kuuluvat hänen kuolemansa jälkeen.*

Kirjalylyt yltävät lattiaista kattoon. Ahot, Hemingwayt ja Waltarit ovat kaikki siistissä aakkosjärjestyksessä. Kirjalylyjen ylimmät tasot on varattu pamfleteille ja runoudelle. Kirjalyly kuvaukkoheena on paljon käytetty. Nyt yksityiskohdita pamfletti herättää kuvauksen eloon.

Voit käyttää kuvauksissa aistivoimaisia sanoja, kunhan et käytä niitä liikaa: *Veden pinta kimaltelee valonsäteitä, ja aurinko pistää vesijuoksijoiden ja uimareiden silmät sirville. Helsingin Uimastadionilla kesäpäivää viettävät onnelliset ihmiset paahtuivat aurinngossa. Ilassa tuoksuu kesä ja aurinkorasva.*

Kuvaatpa mitä hyvänsä, ole tarkka. Älä lioittele. Jätä tilaa lukijan omalle tulkinnalle.

Kuvaa ihmisen yksityiskohdilla ja vertauksilla

Kun kuvaat ihmistä, luota silloinkin yksityiskohditiin. Ne ovat usein ihmisessä kiinnostavin asia.

Hänen kasvonsa on puuteroitu valkoisella ja siniset maalattu vahvalla violetilla. Naisen huukset ovat musta, paksu, pitkä, violetilla ja turkoosilla sävytetty rastapehko, joka on sidottu takaa kiinni helminauhalla. Yrmeästi arvasit, että tekstissä kuvataan kirjailija Sofi Oksasta.

Valeiden sukkahousujen alta näkyvät pohkeisiin tatuoidut viivat, kuin sukkiensa takasannat. Tätä et ehkä tiennyt Sofi Oksasta. Ihmisen tunteet kiinnostavat lukijoita. Ristiinassa katosi kesällä kaksivuotias vaippapöksy, joka vieti lähes vuorokauden eksyksissä ja löytyi lopulta karajan alta. Suuri helpotus ja kiitollisuus näkyi konstaapelin hiksittä kasvoilta ja kuului äänestä, kuvataan esintöihin osallistunutta konstaapelia löytöhetkellä. Lapsessa näkyi vähän naarmuja ja pientä mieliharmia, mutta lääkärille ei tarvinnut lähtea.

Jos sinulla ei ole yksityiskohtia kerrottavana, kerro millainen kuvaamasi ihminen on. Yksikin laatusana saattaa riittää. Sofi Oksasta on lehtijutuissa kuvattu muun muassa sanoilla *itsevarma, kypsä ja rohkea*, mutta myös sanoilla *puiseva, pöyhkeä, kopea ja ylimielinen*.

Jos luotat yhden sanan voimaan, valitse sanasi tarkasti: *ronkeli, riivakka, julkea, topakka, sievä, äveriäs*.

Ihmistäkin voit kuvata vertauksen avulla: *Tumma ja temperamenttinen, kuin pieni tulinen pippuri. Silmät suuret kuin lautasantemmit*.

Brittilehti The Times vertasi Sofi Oksasta *Lady Gagan*, jolla on *John Lennonin* rillit.

Voit kuvata ihmistä kielikuvalla: *vilunki, tiukkapipo, suupalhti, nirppanokka, risuparta*. Kielikuvissa vertaus on kuvaannollinen.

Jos kansanedustajaa nimitetään *sillanrakentajaksi*, tarkoiteaan jotain kuvaannollista yhteistyökkyä. Tämähän ei tosin estä sitä, ettei kansanedustaja olisi käytännössäkin saattanut jonkin sillan kotinurkilleen suhmuroida.

Politiikan toimittajien havaintojen mukaan nykyisestä eduskunnasta löytyy *kukkahattu, kymppi tyttö, päällepämmäri, hongankolistaja, gallupkuningatar, konferenssien kiertäjä, kompromissikone, tuuliviiri, siipiveikko, kannotat, kulkuri ja työhevonen*.

Omassa vakiokoirapuisstossani käy iltaisin *kuumakalle, hepsankeikka, draamakuningatar, huuliveikko, toinen vielä kuunnepikalle, sirkustirehtööri ja lv-rouva*. Ei millään pahalla. Ja hämmentyneille miehille tiedoksi: *lv-rouva* ei työskentele lv-alalla vaan on mielenryt Louis Vuitton -nimiseen tuoteperheeseen.

Kuvaa ihminen tekemisen avulla

Jos haluat luoda ihmisestä nopeasti kuvan, kuvaa häntä tekemisen kautta. Kerro jotain kiinnostavaa ihmisen tyyppillisestä toiminnasta, tavoista ja tekemisistä.

Hän pukeutuu töihin kuin yökerhoon.

Hän keskittyy maailmanlopun malailemiseen.

Hän on koonnut Eiffel-torin pienoismallin ilman minikäänlaista liimaa.

Hän siivoaa päivittäin. Lauantaisin, kirkon kerhon jälkeen hän saunoo. Sen jälkeen hän laittaa tu:n pistokkeen seinään ja katsoo Avaran luomon.

Mieti, mikä ihmisen kuvaustapa sopii parhaiten mihinkin tekstiisi ja tarkoituksesei.

Päätä kerrotko,

- että kuvattavasi *ei anna koskaan periksi* vai luonnehditko ihmisesi *jääräksi, jääpäpääksi* tai *änkyyräksi*
- että kuvattavasi on *alati oikeassa, ajaa aina oman mielihiteensä läpi kuuntelematta muita* vai kerrotko, että ihminen on *tyrä*.

Tai sitten toisin päin: Pohdi onko *neurootikko* liian mitätön sana, silloin kun kuvattavasi *kantaa aina vatsupassia mukanaan eikä pysty syömään, jos keittiön kaapin ovet ovat auki*. Jotenkin tuntuu, että tämä ihminen ansaitsee jotakin neurootikkaa *verevämpää* ja väkevämpää. Jätän sanan luomisen sinulle.

Ja siten tulee se hyljainen hetki, kun yhtään ilmausta ei enää löydy. Kun kuvattavasi löytyy aamulla nukkumasta eteisen *latialta lakerikengät jalassa kymymymmatosta muotoiltu tyyny päänalusena*, jää kielikuvattomaksi *sinnikkäinkin sanaseppo*.

Onneksi meillä on tarina.

Tarinaa ei pähnitä mikään

Hääpuheessaan kruununprinssessa Victorialle Daniel Westling kertoi tarinan parin menneisyydestä: Victorialla oli edessä työmatka Kiinaan, joka erotti pariskunnan kuukaudeksi toisistaan. Ennen matkalle lähtöä Victoria ei nukkunut yöllä vaan kirjoitti jotain. Aamulla Victorian jo lähdeyttä Daniel löysi

laatikon, jossa oli 30 hänelle osoitettua rakkauskirjettä, yksi kullekin erossa olon päivälle.

Koko Ruotsi ikki. Minä itkin. Eräs ystäväni sanoi, että hän oli näissä televisioista katsomissaan häissä liikuttuneempi kuin omissaan.

Tarinan kertominen on ylivoimainen keino herättää ihmisten kiinnostusta ja tunteita. Miksi? Siksi, että tarinan ymmärtää jokainen. Sekin, jolle pohdiskelevampi tekstinlaji tuntuu liian raskaalta.

Tarinoita on helppo seurata, koska niiden muoto on jo lapsuuden saduista tuttu. Tarina etenee kronologisesti vaihe vaiheelta, henkilömäärä on yleensä hallittavissa ja tarina päättyy johonkin.

Työelämässä tarina on ikävä kyllä kohdannut hyljeksyntää. Lähes kaikki tekstit on käännetty uutisen muotoon, mikä kieltämättä on nopeaa ja kätevää kiireiselle lukijalle. Pääasia – tarinan lopputulos – kerrotaan heti tekstin alkumetreillä, mitään vaiheikasta tarinan polkua ei tarvitse lähteä kulkemaan.

Nyt se kiireinen työelämäihminen saattaa tietenkin kysyä, minne tarinat sitten sopivat? Minne vain. Verkkoisivuille, lehti-juttuihin, asiantuntijateksteihin. Minne tahansa, missä haluat kertoa jotain kiinnostavaa, konkretisoida mutkikasta asiaa tai vain tarjota lukijalle jotakin mieltävää. Jopa viihdykettä.

Tommy Tabermannin muistokirjoituksessa (HS 4.7.10) Jari Tervo kertoi tarinan:

Kerran menimme periantai-iltapäivänä Uutisuodon nauboi-tuksen jälkeen Tommyn kanssa lasilliselle. Kun pyysimme

laskua, sen saapuminen kesti. Kun se lopulta laskeutui pöytään tarjoilijan pahoittelujen kera, Tommy sanoi: "Ei se mitään, eiväthän ne juomakaan niin nopeasti saapuneet."

Tarina on hyvä konsti kuvata ja konkretisoida asioita: Yhdestä kirjasta oli revitty kannet irti ja viety vain sisältö, kuvaa kirjoittaja tarinalla kirjojen varastamisen törkeyttä kirjasroista.

Kerran eräs mies oli juuttunut sormistaan viemärikaivoon. Ei siinä muu auttanut kuin piikata betonisesta lattiasta koko viemärireiä irti. Meillä on paljon ammattitaitoa. Jos ei ole, sitä hankitaan, kuvataan pelastuslaitoksen toimintaa ja osamista.

On tapauksia, joissa firmalle on satu toimitusohjataja kossupullolla, kerrotaan rakennusalan veronkierron käyrännöistä.

Tarinan voi kertoa pitkästi tai lyhyesti

Ihmisen kuvaamisessa tarina on lyömätön: Yläasteikäisenä Anneli ilmoitti kotona Kotkassa muuttavansa Neuvostoliittoon, koska halusi tulla hyväksi voimistelijaksi. Vanhemmat vastustivat, kertoo kirjoittaja voimistelun huippuvalmentajasta.

Minä-muotoinen tarina on tarinoiden aatelia: *Tapasin ihanan tuntuisen miehen. Aluksi hän kehui ulkonäköäni mutta sitten hän alkoi säittää minua pyöreäksi matuskaksi. Kun mies ehdotti, että korvaisin osan aterioistani proteiinijuomilla, kieltäydyn jyrkästi. Siitä alkoi suhteemme alamäki.*

Tarinan suuri vahvuus pillee siinä, että tarina jättää tilaa lukijan omalle oivallukselle ja ajattelulle. Älä siksi koskaan

pilaa tarinaasi tarpeettomalla kommentilla tai selityksellä. Kun tarina loppuu, älä tee mitään. Anna lukijan kaikessa rauhassa nautiskella tarinan tunnelmasta. Luota tarinasi voimaan, siksihän sen kerroit.

Joskus tarina voi vaaria pienen pohjustuksen. Vihjauksen siitä, miksi tarina kerrotaan, mihin se liittyy, mitä on luvassa. Joskus voit kertoa tarinan ilman mitään alkujuntoja. Voit esimerkiksi aloittaa tekstisi kertomalla tarinan.

Valkka tarinan kertomiseen menee tilaa, se siliti kannattaa. Parempi yksi kiinnostava lukijan oivalluskyykyyn luottava tarina kuin täyteen ahdettu referaatti.

Televisiossa pyörii parhailiaan Toinen minä-sarja, jossa tunnetut suomalaiset astuvat päiväksi toiseen ammattiin. *"Kun sarjaa tehtiin, kuvausluvat helyivät suurimmaksi osaksi helposti. Mutta sitten tuli vaikeuksia. Pirkka-Pekka Petelius olisi halunnut olla päivän diplomaattina. Burokratian rattaat murskasivat tämän haaveen. Petelius päätyi lopulta hoitajaksi man-gustelle",* kertoo ohjelman tekijä.

Aina tarina ei tarvitse paljon tilaa. Lyhyet lainaukset tai yksityiskohdat ovat tehokas tarinoinnin keino. *"Annan tämän työlle. Myyköön kirpputorilla",* kertoo 30 vuoden työsuhteesta irtisanottu työnantajalta saamastaan kulakellosta.

Joskus tarinaa ei edes tarvitse varsinaisesti käydä kertomaan. Yhdessä kuvauksessa, adjektiivissa tai kielikuvassa voi olla kokonainen tarina. *Riiska* ihminen on elänyt erilaisen elämän kuin *nyhaverö*. *Hänen silmänsä ovat tavattoman nöyryt,* kerrotaan miehestä, joka työpaikkansa säilyttääkseen joutui siirtymään *pomon paikalta kakkoskoneen ykkösapumieheksi.*

Kerro rohkeasti myös omia tarinoitasi. Ne sopivat mainios-
ti, kun kirjoitat esimerkiksi pohdiskellevaa tekstiä tai innostat
ihmisiä johonkin.

Kun kerrot tarinan, kerro se presensissä, jos se on suinkin
mahdollista. Tämä hetki luo voimakkamman tunnelman kuin
mennyt.

Puhe kertoo puhujastaan – tee lainauksia

Ihmistä kiinnostaa suunnattomasti, mitä toinen ihminen puhuu.

Tuo oli rumasti tehty simulta, Haakon, minun pitää sanoa,
tuhahhti Norjan kruununprinssessa Mette-Marit miehelleen
Haakonille Victorian häiden alla. Suukopu syntyi, kun Haa-
kon ei auttanut vaimoaan kuninkaallisesta Norge-laiivasta vaan
jätti Mette-Maritin kamppailemaan yksin korkokenkiensä ja
iltapukunsa kanssa.

- *Hei kato mitä nää rintsiikat nyt sit maksaa, kun alennus on 80 prossaa ja nää on 39 euroo normaalisti?*
- *Ööö, en mä osaa laskee näin äkkiseltään.*
- *No mut jos nää on niinku neljäkympppiä, niin mitä on 4 kertaa 8?*
- *Enmää tiä, en mä muista kertotauluu yhtään. Kysy toltta myyjältä.*
- *Enkä kysy. Sehän näyttää ihan bimbolta.*

Ihmisen puhe on kiinnostavaa, koska puhe kertoo puhujas-
taan. Siksi tekstiin kannattaa tehdä lainauksia. Kiinnostavia

lainauksia. *Piirikuntamme vangeista ainakin 18 prosenttia on
latinoitaustaisia ja maassa laittomasti. Jos he eivät olisi tulleet
maahan, rikollisia olisi 18 prosenttia vähemmän,* sanoo arizona-
lainen seriffi Joe Arpaio. Seriffi on perustanut telttavankeilan,
jossa ruoka on pahaa, pornolehdet kielletty ja jossa vangit jou-
tuvat käyttämään vaaleanpunaisia alusvaatteita.

Kiinnostavassa lainauksessa ihminen kertoo rebellisesti jo-
tain itsestään tai ajatuksistaan. Puhuu totta, ei anna lausuntoa.
Seriffinkin puhe tämän todistaa.

Lainauksen on oltava lainauksen arvoinen. Mitä tahansa
puhetta ei kannata sijoittaa lainaukseen. Eriyisen hyvin sinne
sopivat kiinnostavat ajatukset, mielipiteet ja tarinat.

*Todellinen muutos syntyy vasta, kun koko ihmisen elämän-
tapa kyseenalaistetaan. Tehdään esimerkiksi vähemmän töitä
ja tingitään materiaalisesta kulutuksesta. Vastineeksi saadaan
aikaa, pohtii tutkija vihreän trendin vaikutusta länsimaiseen
kulutuskulttuuriin.*

*Nykyisin lapset joutuvat liikaa vastuuseen itsestään. Vanhem-
mat kysyvät ihan pieniltäkin, että haluatko ulos ja mennäänkö pis-
salle. Lapselle pitää sanoa, että nyt mennään ulos ja ensin käyt
pissalla, sanoo virkaikäitään Helsingin vanhin leikkipuisto-ohjaaja.*
Alzheimerin tautia sairastavaa vaimoaan hoitava mies ker-
too tarinan:

*Vähän aikaa sitten kävinme hauskan keskustelun. Vaimoni
kysyi minulta, oletko sinä naimisissa. Vastasin, että olen ja
jäin odottamaan mielenkiinnolla jatkoa. Kenen kanssa, vaimo
kysyi. Sinun kanssasi, vastasin. Ai kun kiiva, sanoi vaimo.*

Lainauksesta kuuluu puhujan ääni

Kiinnostavassa lainauksessa kuuluu puhujan ääni tai edes ääntä. Eri ihmiset katsovat maailmaa eri näkökulmasta:

Korkeiden työttömyysasteiden alueilla asuu keskimääräisesti enemmän marginaalissa ja heikossa työmarkkina-asennassa olevia, sanoo tutkija.

Aikuisten omat ongelmat ovat niin suuret, että lapsi on niistä pieniin, sanoo päiväkodissa työskentelevä lastenhoitaja. Päiväkotilapset syövät maanantaisin paljon, sillä osa lapsista elää viikonlopun ilman lämmintä ruokaa.

Jos on työtön, yksinhuoltaja, eläkeläinen tai opiskelija, ei käy kerran kuussa kampaajalla, sanoo kampaaja.

Kaikki kolme puhuvat samasta asiasta – ongelmistä, jotka vaivaavat ihmisiä pääkaupunkiseudun työttömyysilastojen kärjessä olevalla asuinalueella. Jokainen puhuu omalla kielellään ja äänellään. Säilyttä ihmisen ääntä lainauksessa niin paljon kuin pystyt. Esimerkiksi ihmisen lempisanat ja sanonnat kertovat puhujastaan paljon.

Minusta kaikki eläimet ovat tajuttoman kiinnostavia, sanoo eläintutkija.

Jotkut pitävät naisnäkökulmaa ihan bullshittinä, pelkkänä naisten höpsöyksenä, sanoo urheilun tasa-arvoasioiden puolesta-puhuja.

Muusikoille ja yleisölle on aivan herttaisen yhdentekevää, missä säveltäjä on opiskellut, jos musiikki vain on kiinnostavaa, sanoo orkesteri- ja kamarimusiikin nykysäveltäjä, joka ei ole opiskellut alaa missään.

Hyvä lainaus on ymmärrettävä ja kiteytetty. Siinä on kiinnostavia sanoja ja puheen rytmi.

Neuvottelimme kummanisien kanssa, josko he olisivat ottaneet puiston hoitaakseen. Eivät innostuneet. Meille puiston pitäminen on vähän hankalaa. Minä kun olen 71. Veli 76. Sisko siinä vähiltä, pohtri ITF-taidepuiston kohraloa puiston puuhahminen.

Matroppykillä oleva nainen kertoo: *Kuivaan mattoa kaksi päivää ulkona. Juhannusattona siivoan. Laitan puhkaan maton lattialle. Haen päivänkakkaroita. Lainauksesta voi haistaa mäntysuovan.*

Ikävä kyllä mattolaiturit aiotaan lopettaa. *Ne eivät kuulu ydinliiketoimintamme, joka on kaupparenkulun toiminnan tydyttäminen, sanoo mattolaitureista vastaava asiantuntija. Tästä lainauksesta haisee sanonko mikä, vaikka Itämeren puolesta lustrankin.*

Kun teet tekstiisi lainauksen, luota silhen. Anna lukijasi itse oivaltaa. Älä selittele lainausta tyyliin ihminen huokaa, nauhaa, hehkuttaa, puntaroi, kauhistelee. Kun lainaus on hyvä, huokaus tai nauru löytyy itse lainauksesta.

Keksi selkeä ja tuore vertaus

Tuohan on kuin meidän mummon pöytäliina, sanoi lapsi, kun näki kruununprinssessa Victorian häähunnun. ”Förlåt Vickan”, vertauksessa oli piiru perää. Laiha kuin lettu sanoi eräs suora-puheinen poika minusta, kun olin 13-vuotias. Eipä sanoisi enää.

Vertaaminen on näppärä konsti selventää ja kuvata asiaa.

Asuntomarkkinoiden arviointi on kuin lottorivin veikkausta. Citykanien metsästämistä voisi verrata huusten leikkamiiseen. Molempia pitää tehdä jatkuvasti.

Hymy oli varovainen kuin teinillä, joka peittelee hampsa-rautojaan.

Hyvän vertauksen ymmärtää heti. Jotta näin onnellisesti tapahtuisi, tiedä minin vertaat. Älä vertaa herätyskokoukseen, jos et ole koskaan ollut Herätysjuhilla. Unohda tehonavetta, jos et ole käynyt tavallisessakaan.

Ole tarkka. Jos vertaat jotakuta variksenpelättimeen tai Myrskyluodon Maijaan, katso että verrattavasi muistuttaa vertauksesi kohdetta.

Ei riitä, että sinä ymmärrät vertauksen. Varmista, että vertauksessa käyttämäsi asia tai sana on lukijallesi tuttu tai ainakin tuttuko. *Ilmainen lounas, saunan taakse, Miami Vice -tyyppiset takinhibat ja tervaskanto* voivat olla jollekin lukijalle vieraita.

Etsi verrattavaa lukijasi arjesta. *Kodikas kuin villasukka, napsia kuin karkkia kaupan hyllyttä, lyhyt sytytyslanka.*

Hyvä vertaus luo mielikuvan

Vertauksen on hyvä olla tuore ja omaperäinen.

Vain paavi valitaan tehtävänsä vanhempana kuin suomalaisen työmarkkinaohjainta.

SAK:ssa riiputaan tupossa kuin fundamentalistit Jerusalemin ikkunoissa.

Metrossa iPodejaan nypläävät nuoret tuovat mieleen Välimeren maiden vanhuksat ja näiden rukousnauhat.

Vertauksen pitää sopia tekstin aihepiiriin ja puhutella kohde-ryhmäänsä. *Mutta nämähän ovat ballerinojen mercedekset, sanoi kenkätiетoinen ystäväni, kun kauhisteljin kenkien hintaa Pariisissa. Kaupat syntyi sekunnissa.*

Hyvä vertaus herättää lukijassa mielikuvan. Ingmar Bergman vertasi aikoinaan elokuvanteon aloittamista lapsuudenmuistoon, jossa hän ortaa lelur esiin ja alkaa leikkiä. Kun kuu-
lin vertauksen, palautui mieleeni kihelmöivä onnen tunne, kun sain hetken leikkiä siskoni Merjaterntuantero-nukella.

Vertaus voi synnyttää jopa liian voimakkaan mielikuvan. Tänä kesänä on ollut vilkasta tunnepitoisten vertausten rintamalla. Ensin Sofi Oksanen vertasi kustantajansa WSOY:tä apinaan. Kenkää tuli. Sanoma-konsernin Learning & Literature -liiketoimintaryhmän johtaja Jacques Ejikens ei jäänyt pekkaa pahemmaksi. Hän vertasi suomalaisen kaunokirjallisuuden osuutta Sanoman kokonaisbudjettiin ja käytti vertauksessaan sanaa peruna. Kulttuuriväki tyrmistyi, vei herneen nenään. Olisi ehkä kannattanut sekä Sofin että Jacquesin pitää suuta vähän soukemmalla.

Ruokavertauksia kannattaa muutenkin käyttää hillitysti. Ruokaan liittyy ihmisillä voimakkaita tunnelatauksia ja muis-toja, synkkiäkin. Perunasta tulee mieleeni, kun siskon (saman, joka omisti Merjaterntuanteron) kanssa kuokimme perunoita yön pimeydessä muutama vuosikymmen sitten. Päiväsaikaan ei murrasian myrskyissä kehdatu. Isä sanoi: Se joka ei syksyl-lä perunaa kuoki, ei talvella perunamuussia popsi. Tehosi.

Kerro kiinnostavia lukumääriä

Tässä kirjassa on 150 177 merkkiä. Niiden kirjoittamiseen kului 33 päivää. Tuottelaimmassa päivässä syntyi 9 231 merkkiä, laiskimmassa 398.

Kerä tämä tieto kiinnostaa? Ihmistä, joka itsekin kirjoittaa. Todennäköisesti sinua.

Mikä lukumääristä on kiinnostava? 150 177 merkkiä, jos sinuunkin elämässäsi merkkinäärä ratkaisee, voitko ostaa paistinpannun. 33 päivää, jos mietit, kuinka kauan pienen kirjan kirjoittaminen mahtaa kestää.

Mikä lukumääristä on helpoimmin hahmotettava? 33 päivää, koska päivän mittayksikkö on kaikille tuttu: 24 tuntia.

Ilman lukumääriä ei työelämässä kauan kirjoitella. Onneksi asioiden suuruus ja pienuus kiinnostavat ihmisiä. ”Aiotko syödä näin paljon?” kysyi tarjoilija, kun tilasin kahvilassa aamiaista.

Tässä muutama käytökelpoinen ohje lukumäärien käyttöön:

- Kerro kiinnostavia lukumääriä, jätä epäkiinnostavat kertomatta.

USA:ssa kuka tahansa voi ostaa netin kautta tiikerinpennun 300 dollarilla. Yksityiskodeissa on 7 000 tiikeriä.

Kiinnostavaa tietoa. Hinta kuulostaa alhaiselta ja tiikerien lukumäärä pelottavalta.

Pertunmaan kunnan väkiluku enemmän kuin tuplantuu kesällä. Pertunmaan Kuortin ABC:llä myynti viisinkertaisuus,

kun lomakausi käynnistyy. Alkossa juhannusviikon myynti on melkein 70 % normaalia suurempi.

Huomaa, että tekstissä ei kerrota, kuinka paljon porukkaa Pertunmaalla kesäisin pyöräi tai kuinka paljon ABC ja Alko bensaa tahi viinaa myyvät. Riittää, että homma kylällä vilkastuu.

- Kerro lukumääriä, jotka lukija ymmärtää.

Lukija ymmärtää lukuja, joista saa jonkinlaisen ortteen, heivo-roisenkin. Pieni luku on helpommin käsitettävissä kuin iso. Siksi kannattaa valita pieni yksikkö: yhden nakin kalorimäärä, ei koko paketti.

Kun laittaa kymmenen vankeja riviin, seitsemän on koukussa viinaan ja neljä amfetamiiniin.

Puhelimeni piippasi juuri. Sonera lähetti tekstarin ja kerroin, että voin käydä Ärrällä syömässä Soneran piikkiin yhden pingviinituutin. Kätsyä. Kiitti.

- Tee luku käsitettäväksi, jos se on iso tai lukijalle vaikeasti hahmotettava.

Asuntolainan keskikoko on Finanssialan Keskusliiton mukaan 102 000 euroa. Jos viitekorko laskee prosenttisyksikön, keski-vertovelalliseksi jää vuodessa 1 020 euroa enemmän rahaa.

Vertaa lukua johonkin.

Vanhoillsiestadiolaisten Suviseuroille odotetaan 65 000 kävijää. Se on saman verran kuin Hämeenlinnassa on asukkaita.

Yhden painetun lehden kasvihuonekasvupästöt ovat 185 grammaa, mikä vastaa yhden kilometrin ajamista henkilöautolla.

Tämäntapaisten vertausten ongelmama on usein, että ne eivät oikeasti avaa asian suuruutta tai pienuutta. Kiinnostavia ne saattavat olla.

■ **Yleistä lukua.**

Älä aina kerro kaikkea desimaalipilkun tarkasti.

Myynti on melkein 70 % normaalia suurempi.

Aina ei tarvitse kertoa edes prosentilleen.

Myynti viisinkertaistuu.

Verkkomaksamisen lisääntymiseen vaikuttaa myös internetin kautta tarjottavien palveluiden ja tavaroiden räjähdysmäinen kasvu. Kasvuprosentti on jo useampana vuonna ollut kaksi-numeroinen.

■ **Arvioi ja tulkitse lukumääriä, ota niihin kantaa.**

Kun kerrot lukijalle, että Afganistanin aikuisväestöstä 3 % käyttää oopiumia tai heroiniä (YK:n tuore tutkimus) saattaa lukijasi kysyä, onko luku iso vai pieni.

Voit auttaa lukijaa vertaamalla käyttäjien prosenttilukua muiden maiden vastaavaan lukuun: *Venäjäällä vastaava luku on 1,6 %. Maailman keskiarvo on 0,3 %.*

Jos tiedät huumeiden käyttäjien lukumäärän varhaisemmalta ajalta, voit tehdä laskuroimituksen ja kertoa, että *Huumeiden käyttö on kaksinkertaistunut Afganistanissa 5 vuodessa.*

Varhaisempaa lukumäärää ei tarvitse lukijalle kertoa. Lukija uskoo vähemmälläkin.

Seuraavaksi voit tulkita tilannetta, ottaa ikään kuin kantaa asiaan: *Oopiumin ja heroinin käyttö on lähentynyt räjähdysmäiseen kasvuun. Afganistan käyttää yhä suuremman osan huumeistaan itse.*

Nyt lukija sai haltuunsa jotakin kiinnostavaa. Hän tietää, että Afganistanissa on paha huumeongelma. Hänellä saattaa olla jopa jonkinlainen käsitys ongelman suuruudesta.

■ **Kerro määristä ja niiden muutoksista arki- tai kuvakielellä.**

Venäläiset tekevät jo yli kymmenesosan kaikista ostoksista Lappeenrannassa. Siksi myymälätilaa on rakennettu hurjasti. Pendelöinti Malmöstä Kööpenhaminaan kannattaa, sillä tuntipalkka tuplaantuu.

■ **Varo tilastokieltä.** Graafissa käyrä nousee tai laskee, on korkealla tai matalalla. Tekstissä kannattaa mieluummin käyttää sanoja, jotka kuvaavat tuota laskua tai nousua: *pienenee, suurenee, kasvaa, muuttuu, paranee, buononee.*

Dieselin kysyntätekiijät ovat nousseet ylöspäin tarkoittaa todennäköisesti sitä, että Dieseliä ostetaan entistä enemmän.

■ **Merkitse lukumäärät jollakin logiikalla.** Samassa tekstissä joko kirjaimin tai numeroin. Jos et muuta keksi, voit aloittaa virkkeen numerolla.

- Muista, että suurruuden ja pienuuden voi kertoa tekstissä muutenkin kuin tarkalla lukumäärällä ja mitrityksiköllä. Voit vaikka verrata kokoa johonkin. Jos satut törmäämään raekuuroon, Ilmatieteen laitos toivoo, että kerrot sille, olivatko näkemäsi rakeet kymmenen sentin kolikon, kahden euron kolikon, luunun, tennispallon vai jääkiekon kokoisia. Lomake löytyy laitoksen netisivuilta.

Konkretian keinot tukevat toisiaan

Olet jo varmasti pannut merkille, että esimerkki, yksityiskohta, kuvaus, tarina, lainaus tai lukumäärä on harvoin puhdas lajinsa edustaja. Näin on, toden totta. Hyvässä tarinassa on usein lainauksia, kuvauksessa vertaus, missä vaan voi olla esimerkki, yksityiskohta tai kiinnostava lukumäärä. Erilaiset konkretian keinot tukevat ja täydentävät toisiaan.

Konkretia tarjoaa lukijalle levon hetkiä. Paikan levätä ja pureksella kuulemaansa. Leväkäämme mekin hetki konkreettisen tarinan ääressä:

Humalassa olut mittamies hermostui, kun hänen taloyhtiönsä saana ei ollut päällä. Mies otti mukansa kirveen, asteli huolto-yhtiön toimistoon ja löi kirveen palvelutiskiin. Miehen mukana olut naisseuralainen sanoi: ”Nyt se hermostui.” Myöhemmissä oikeudenkäymisissä mies kertoi, että hän oli ottanut kirveen mukansa, jotta asianomistajat olisivat ymmärtäneet hänen olevan toisissaan. Kirves tuomittiin menettäväksi valtiolle, ja mies joutui korvaamaan vaurioituneen vastaanottotiskin kustannukset, 10 euroa.

Mikä uppoaa lukijoihisi?

Kun valitset sisältöä tekstiisi – toivottavasti konkreettista sel-laista – joudut arvailemaan, mikä lukijoitasi kiinnostaa. Mitä paremmin heidät tunnet, sen paremmin onnistut.

Ihmisten kiinnostuksen kohteet voi sekä ylläriarvioda että aliarvioda. Iman yli- tai aliarvioimista uskallan väittää, että harva ihminen on kiinnostunut pelkästään tieteestä ja korkeakulttuurista. Usein ihmisiä kiinnostaa ihan arkisetkin asiat. Sama ihminen saattaa tietää, keitä ovat Molière ja Viivi Pumpanen. Yksiin aivoihin voivat mahtua Gilgamesh-epos, Pohjanmaan joet pohjoisesta etelään ja Muodin huipulle -tv-sarja. Kirjoittajan onni on, että ihmiset seuraavat aikaansa ja tapahtumia ympärillään hyvinikin virkeästi.

Tapasin eilen erästä kaveriani lähibarissa. Seuraamme lyötäytyi meitä noin kolmekymmentä vuotta nuorempi mies, sanoisinpä lapsi. Pian pääsimme kaverini kanssa lempiaheeseen: kummalla on ollut köyhempi lapsuus. Tässä vaiheessa lapsi kysyi ikäämme. ”Ja vielä noin virkeitä”, oli kommentti.

Lukijakuntasi virkeyttä joudut erityisesti pohtimaan, kun valitset tekstiisi konkreettisuuden tapaa. Millainen esimerkki, tarina tai lainaus lukijoihisi uppoaisi? Millainen kielikuva toimisi vertauksessa? Kun konkreettisointi tai kielikuva on tuore ja lähellä lukijoitresi elämää sekä kiinnostuksen kohteita, et voi joutua täysin metsään.

Jätä lukijallekin oivallettavaa

Jos onnistuit kirjoittamaan lukijoillesi sopivan konkreettisen tekstin, voit nyt itse hengähtää ja panna lukijasi hommiin. Ajattelemaan, tulkitsemaan, oivaltamaan.

Hyvä teksti jättää tilaa lukijan omalle ajattelulle ja tulkin- nalle. Tekstissä on kohtia, joissa lukija saa itse oivaltaa. Oival- taminen on usein parasta, mitä teksti voi lukijalle tarjota.

Luota lainauksiisi, tarinoihisi ja kuvauksiisi. Anna lukijan luoda omat mielikuvansa ja tehdä oma tulkintansa. Jos kerrot jutussasi vaikka tarinan, älä pilaa tarinaasi turhilla selityksillä.

Luota myös ilmaisuusi. Jos valitsit tekstiisi lukijoille sopivia ilmauksia ja vivahteikkaita sanoja, kyllä lukija ne oivaltaa. Jos ei oivalla, valitsit sanasi huonosti.

Kun annat lukijoillesi tilaisuuden tehdä tekstissäsi omat tulkintansa ja oivalluksensa, luot yhteyden lukijasi kanssa. Parhaimmillaan teksti on kuin vuoropuhelu, jossa lukija kes- kustelee, ihmettelee, seurustelee tekstin välityksellä kirjoittajan kanssa. ”Onpa mielenkiintoista, enpä tiennytkään. Juuri noin minäkin ajattelen.” Jätä lukijalle myös vastaan väittämisen mahdollisuus: ”Ei kai nyt sentään. Onpa uskomaton väite!”

Vuoropuhelu jää syntymättä, jos lukijalla ei ole mitään te- kemistä. Älä siis pureksi kaikkea lukijalle valmiiksi. Lukijan pahin vihollinen on kaikkietietävä kertoja, joka ei jätä tilaa lu- kijan omalle älylle, oivallukselle ja tulkinnalle.

Kiinnotavien asioiden löytäminen vaatii havaintokykyä

Kun etsit tekstiisi kiinnotavaa sisältöä, joudut todennäköisesti poistumaan kirjoituskammiosiasi. Lukumääriä voit hankkia tietolähteistäsi, vertauksia voit keksiä missä vaan, mutta hyviä tarinoita ja lainauksia on mentävä jonnekin kuuntelemaan. Kuvauksia et pysty kirjoittamaan, jos ei näe mitään.

Terästääkseeni omaa havaintokykyäni lähden hetkeksi ajele- maan Helsingissä raitiovaunulla. Oran mukaan kaksi koiraani. Ai miksi? No tietenkin siksi, että haluan kuulla ihmisten pu- hetta. Ja helsinkiläinenhan ei puhu ratikassa, paitsi käännyk- kään ja paitsi ihmiselle, jolla on koira. Vielä parempi, jos kaksi. Helsingissä ei turhia puhu edes taksikuski. Tai jos puhuu, on lähtöisin Parikkalasta tai Bangladeshistä. Nyt liioitelen. Kerran puhui yksi, kun jätti minut Maanpuolustuskorkea- koulun eteen. Avasi jopa auton oven ja sanoi: ”Isänmaan puo- lesta.”

Ratikkaan. Valitsen numeron 8. ”Surullinen linja”, luon- nehtii ystäväni. Hei tapahtuu. Takasilalla huojuu housut- kintuissa-juoppo, jolla on kädessä jogurttipurkki, Valion hedelmäpommei. Mars eteenpäin.

Erupenkissä istuu kaksi juoppoa, jolta tippuu ratikan lat- tialle euron kolikko. Euron etsimisestä syntyy sen verran häs- säkkää, että nipo kuljettaja kutsuu paikalle vartijat. Vartijat heittävät juopot ulos. Yritän pitää juoppoparkojen puolta, rahaa se on eurokin, minä jos kuka sen pätkätöyläisenä tiedän. ”Seuraavaksi lähdet sinä”, sanovat vartijat.